

دادرسی گذرا

در جامعه‌های پس از گذار

نوشته:

د. حمزه‌الله خوبروی پاک

نشر هزار کرمان

تهران - ۱۳۹۸

سرشناسه	خوبروی پاک، محمدرضا، ۱۳۲۶ -
عنوان و نام پدیدآور	دادرسی گذرا، در جامعه‌های پس از گذار/ نوشته محمدرضا خوبروی پاک، ویرایش و نمایه‌سازی عقاب علی احمدی
مشخصات نشر	تهران: هزار کرمان، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۲۳۲ ص: ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
فروست	حقوق؛ ۱.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۵۷۰۰-۱۹-۰
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
یادداشت	ص.ع. به انگلیسی: M. Kkoubroy-Pak, Transitional Justice in Post-Conflict [Societies], 2020.
یادداشت	کتابنامه، ۲۱۲ - ۲۱۵
یادداشت	نمایه، ۲۱۷ - ۲۲۸
موضوع	عدالت انتقالی
موضوع	حقوق بشر
موضوع	عدالت اجتماعی
موضوع	اجرای عدالت
موضوع	عدالت ترمیمی
موضوع	مناقشات اجتماعی
رده‌بندی کنگره	۵۲۵۰
رده‌بندی دیویی	۳۴۰.۱۵
شماره کتابشناسی ملی	۵۰۱۵۷۲۰۰

نقل (جز به منظور معرفی و نقد کتاب) - اقتباس، بازنویسی، چکیده‌نویسی، خواندن در رادیو و تلویزیون، استفاده در سریال‌ها و نمایش‌نامه‌ها، انتشار در اینترنت و هر نوع استفاده دیگر، بی‌اجازه کتبی نویسنده و ناشر ممنوع است.

نشر هزار کرمان: تهران، خیابان کارگر جنوبی، پیرامون میدان پاستور، خیابان دانشگاه جنگ، پلاک ۹ تلفن: ۰۹۱۲۷۳۳۴۲۶۶، ۰۹۱۳۹۴۶

Email: nasir.hazarekerman@yahoo.com
www.hazarekerman.com

پست الکترونیکی

نشر هزار کرمان

دادرسی گذرا در جامعه‌های پس از گذار

نوشته: محمدرضا خوبروی پاک

ویرایش و نمایه‌سازی: عقاب علی احمدی

حروفچینی: خسرو هادیان

طرح روی جلد: محمد جهانی‌مقدم

شمارگان: ۱۰۰۰

لیتوگرافی: کارا

چاپ: غزال؛ صحافی: علی

ناشر: انتشارات هزار کرمان

فهرست

۵	پیش‌گفتار
۷	چرا دادرسی گذرا؟
۱۹	گذار چیست؟
۳۰	شناخت دادرسی گذرا
۳۸	پیشینه تاریخی دادرسی گذرا
۴۹	تعریف‌هایی از دادرسی گذرا
۵۴	دگرگونی‌ها
۶۱	هدف‌ها
۶۵	محدودیت‌ها
۶۸	دشواری‌های دادرسی گذرا
۷۱	اصول اساسی دادرسی گذرا
۷۳	حق دادخواهی
۷۵	نمونه آلمان
۸۳	حق دستیابی به حقیقت
۸۵	نمونه جمهوری دموکراتیک کنگو
۹۲	عدالت کیفری و دادرسی ترمیمی
۱۰۰	حق ترمیم

- ۱۰۲ تضمین برای تکرار نشدن ستم‌ها
- ۱۰۵ آیین و ابزار دادرسی گذرا
- ۱۰۷ الف. کمیسیون‌های حقیقت‌یابی
- ۱۲۰ نمونه آرژانتین
- ۱۲۸ نمونه تونس
- ۱۳۰ تاریخچه‌ای کوتاه از تونس
- ۱۵۹ کمیسیون شناسایی، بررسی دقیق و آزمایش
- ۱۶۳ ب. ارزیابی خسارت‌های زیان‌دیدگان
- ۱۶۸ رایزنی با نهادهای دولتی
- ۱۷۲ پ. پیگرد جزائی ملی با بین‌المللی
- ۱۷۹ دیوان کیفری بین‌المللی
- ۱۸۳ صلاحیت دیوان کیفری بین‌المللی
- ۱۸۹ ت. مبارزه با بی‌کیفری، بخشودگی، آشتی و عفو
- ۱۸۹ الف. مبارزه با بی‌کیفری
- ۱۹۱ ب. بخشودگی
- ۱۹۳ آشتی و عفو
- ۱۹۷ عفو عمومی
- ۲۰۰ عفو خصوصی
- ۲۰۳ دادرسی گذرا و نظم حقوقی ملی و بین‌المللی
- ۲۰۴ الف. روابط دادرسی گذرا با قوه قضائیه کشور
- ۲۰۷ ب. روابط دادرسی گذرا با حوزه قضایی بین‌المللی
- ۲۱۰ پ. رابطه‌های اصول و آیین‌های دادرسی گذرا با یکدیگر
- ۲۱۲ کتاب‌شناسی و منبع‌شناسی
- ۲۱۷ نمایه

پیشگفتار

امروزه با حریت و انجمن بی سروسامانی و آشفتگی ای دچار است که در تاریخ سابقه ندارد. پیامدهای این ارج آدمی در بسیاری از کشورهای جهان هولناک‌تر از آن است که تصور می‌کنیم. در سده‌های گذشته، شورش‌ها را رام و انقلاب‌ها را سرکش و شاهکش‌تاقی می‌کردند؛ که این آخری همه تقصیرها را هم به عهده می‌گرفت. به گفته آلبر کامو شورشی آدمی می‌کشد و انقلاب، هم آدمی و هم اصول را از میان برمی‌دارد. از این جهت با رویه احتمال‌گذار جامعه‌ها از ظلمات نابسامانی و ستم به سوی دوران‌گذار بیشتر شده، و سیاست جهانروایی هم مداخله دولت‌های بزرگ را آسان‌تر کرده است.

هنگامی که در جامعه‌ای نقض حقوق آدمی به حد علای خود رسید، این تنها آدمیان نیستند که گرفتار پیامدهای چنین فاجعه می‌شوند؛ این جامعه است که در تمامیت خود دچار ضربه‌هایی می‌شود که بعد و ویرانی نتیجه قطعی آن است. تاریخ جهان مرکب است از خوشبختی‌های کوچک و حوادث وحشتناک. با این همه، رویاهای هر نسل، زندگی نسل بعدی است.

پایان هر خودکامگی الزاماً با پیدایش و برقراری دموکراسی همراه نیست. بسیاری از جامعه‌ها پس از گذار از یک فاجعه، گرفتار فاجعه دیگری می‌شوند که بسی بدتر از فاجعه نخست است. دموکراسی به تعریفی، عبارت است از نظامی روادار، کثرت‌گرا، معتقد به چندگونگی عقاید مردم و محترم‌شمردن همه باورها

و دین‌ها. «دادرسی گذرا» که مجموعه‌ای از نهادها و راهکارها با نام‌های گوناگون در جهان است، برای جلوگیری از تکرار فاجعه ایجاد شده است.

در این کتاب کوشیده‌ام تا دادرسی گذرا و شرایط کارکرد آن را به اختصار بشناسانم تا زمینه و راه برای کوشش‌های جوان فراهم گردد.

افزون بر این، هدف دیگر من، آشناکردن خواننده با تعریف مفهوم‌ها، تاریخچه، انواع و نمونه‌هایی از «دادرسی گذرا» است تا دادرسی عادلانه‌ای در جامعه در دوران گذار و پس از آن، شناخته شده و به دست آید. به راستی، جامعه‌ای - به ظاهر - جمع و در باطن پریشان - را چگونه می‌توان به بهترین دوران گذار و پس از آن راهنمایی کرد تا جامعه نوینی بر اساس قانونمداری، دموکراسی و صلح بسازد؟

می‌گویند، هنگامی که نگارش کتاب به راستی به پایان می‌رسد که نویسنده به هدف خود از نوشتن آن نائل شود. چنین باد.